

Saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetusjärjestelmä

TOIMYMPV 19.11.2025 § 86
248/11.03.02/2025

Jätelain mukaan ensisijainen vaihtoehto kuljetusten järjestämiseen on kunnan järjestämä ja kilpailuttama jätteenkuljetus (JL 36 §). Jätteenkuljetuksessa on kyse julkisesta välttämättömyyspalvelusta, jonka on toimittava kaikissa oloissa, kaikkina aikoina ja kaikilla alueilla. Jätelakiin on jätetty mahdollisuus valita myös kiinteistönhaltijan järjestämä jätteenkuljetus, mikäli jätelain määrittämät edellytykset täyttyvät (JL 37 §).

Sysmän kunnan alueella sako- ja umpikaivolietteiden kuljetus on tällä hetkellä järjestetty kiinteistönhaltijan toimesta. Tämä tarkoittaa, että kiinteistön omistaja tai haltija tilaa lietteen kuljetuksen suoraan valitsemaltaan kuljetusyritykseltä. Sysmän kunnan toimialueella ei kuitenkaan ole aiemmin tehty varsinaista päätöstä sako- ja umpikaivolietteen kuljetusjärjestelmästä. Koska päätöstä lietteenkuljetuksen järjestämisestä ei ole vielä tehty, tulee toimintaympäristövaliokunnan nyt tarkastella jätelain mukaisesti, millä tavoin sako- ja umpikaivolietteen kuljetus jatkossa järjestetään kunnan alueella.

Jotta voisimme jatkaa lietteen jätteenkuljetukset kiinteistön haltijan järjestämänä, tulisi jätelain määrittämät seuraavat edellytykset täyttyä (JL 37 §). Kaikkien kolmen kohdan tulee täyttyä.

1. Tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin (JL 35 §).
2. Jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.
3. Päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.

Kokonaisarvion perusteella lietteenkuljetuspalveluja on alueella tarjolla ollut kattavasti ja palvelu on pääosin toiminut luotettavasti. Järjestelmä tukee paikallisten yrittäjien toimintaedellytyksiä ja on säilynyt hallinnollisesti kevyenä sekä joustavana ratkaisuna.

Keskeisiksi haasteiksi nousevat kuitenkin valvonnan ja tiedonhallinnan puutteet, joiden vuoksi kaikkien kiinteistöjen lietteenkäsittelyä ei voida seurata kattavasti. Tämä muodostaa riskin jätehuollon toimivuudelle ja ympäristöturvallisuudelle. Lisäksi markkinoiden aiempi riippuvuus yhdestä toimijasta on osoittanut järjestelmän haavoittuvuuden.

Järjestelmän voidaan kokonaisuutena katsoa täyttävän jätelain 37 §:n edellytykset pääosin, mutta sen toimivuuden ja luotettavuuden varmistaminen edellyttäisi valvonnan tehostamista, tietopohjan parantamista ja palvelujen seurantaa.

Jätelain edellytysten täyttyminen:

1. Tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin (JL 35 §)

Alueella toimii viisi lietteentyhjennyspalveluja tarjoavaa yritystä, joilla on tarvittavat luvat ja kalusto lietteiden asianmukaiseen käsittelyyn. Kiinteistönhaltijoilla on mahdollisuus kilpailuttaa palvelu, mikä on osaltaan pitänyt hinnat kohtuullisina ja palvelut syrjimättöminä.

Palvelutarjonta on määrällisesti riittävä, ja palvelua on ollut pääsääntöisesti saatavilla koko alueella. Joitakin yksittäisiä viivästyksiä ja saatavuusongelmia on esiintynyt, mutta ne ovat olleet paikallisia ja painottuneet vuoteen 2024.

Erään toimijan markkina-asema oli vuosina 2023 ja 2024 hallitseva, ja yhtiön lietteenkuljetustoiminnan päättyminen Sysmän kunnan alueella vuoden 2024 lopussa paljasti järjestelmän haavoittuvuuden yksittäisen toimijan vetäytyessä markkinoilta.

Kunnan alueella on yhteensä noin 6000 asuinkiinteistöä, joista noin 2500 on vakituisen asumisen kiinteistöjä ja noin 3500 vapaa-ajan asumisen kiinteistöjä. Kunnan alueella on yhteensä 850 asuinkiinteistöä, jotka ovat liittyneet kunnan jätevesiverkostoon.

Vuonna 2025 noin 750 asuinkiinteistöä on tilannut lietteen tyhjennyspalvelun syyskuun loppuun mennessä, jonka aikana kunnan jätevedenpuhdistamolle on toimitettu yhteensä noin 4 500 tonnia lietettä.

Nämä luvut osoittavat, että merkittävä osa kunnan asuinkiinteistöistä ei ole käyttänyt lietteentyhjennyspalvelua. Monien kiinteistöjen osalta ei siten ole tietoa jätevesijärjestelmistä tai niissä syntyvän lietteen käsittelystä.

Vuoden 2024 osalta erään toimijan tiedot eivät ole kirjautuneet SIIRTO-rekisteriin, minkä vuoksi tyhjennytävien kiinteistöjen määrästä ei ole tarkkaa tietoa. Asiasta on pyydetty selvitys urakoitsijalta.

Lietteet toimitetaan kunnan jätevedenpuhdistamolle, eikä kunnan tietoon ole tullut tapauksia, joissa lietettä olisi toimitettu muualle tai havaittu väärinkäytöksiä. Toisaalta valtaosan kiinteistöistä lietteenkäsittelystä ei ole luotettavaa tietoa, mikä muodostaa merkittävän riskin jätehuollon valvonnalle ja ympäristölle.

2. Jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Kotitalouksien näkökulmasta lietteentyhjennyspalvelu on ollut pääosin kattavaa ja luotettavaa. Kunnan jäteneuvontaan on kuitenkin tullut yhteydenottoja asukkailta, jotka eivät ole olleet

tietoisia siitä, keneltä lietteentyhjennyspalvelu tulisi tilata. Jäteneuvonta on pyrkinyt tukemaan asukkaita erityisesti tilanteessa, joissa aikaisempi palveluntarjoaja on lopettanut toimintansa tai asukkaat ovat olleet epävarmoja palvelujen saatavuudesta.

Alueella asuu runsaasti iäkkäämpää väestöä, ja rakennuskanta on osin vanhaa sekä osittain käyttämättömänä. Näissä olosuhteissa nykyinen järjestelmä on osoittautunut joustavaksi ja hallinnollisesti kevyeksi sekä asukkaiden että viranomaisten näkökulmasta.

Kunnalla ei ole ollut riittäviä resursseja seurata tai valvoa tyhjennysten toteutumista, eikä tyhjennysvelvoitteiden noudattamisesta ole kattavaa tietoa. Järjestelmä perustuu pitkälti toimijoiden ja kiinteistönhaltijoiden omaan ilmoitusvelvollisuuteen, mikä lisää riskiä siitä, että osa kiinteistöistä jättää lietteet tyhjentämättä tai toimittaa ne asianmukaisen käsittelyn ulkopuolelle.

Alueella ei ole havaittu haitallisia vaikutuksia ympäristöön, kuten valumavesiä, haju- tai meluhaittoja. Ympäristönsuojelu- ja terveysviranomaisilta ei ole tullut huomautuksia nykyisen järjestelmän toimivuudesta.

Jätevesilaitos ottaa vastaan lietteitä ainoastaan yrityksiltä, jotka on hyväksytty jäterekesteriin ja joilla on käytössään Siirto-asiakirja.

Kunnassa on aloitettu selvitykset viemäriverkostoon liittymättömistä kiinteistöistä vuonna 2022, ja tätä työtä jatketaan vuonna 2026 yhteistyössä ympäristösuojelun kanssa. Selvitystyöhön on varattu määräraha tulevalle vuodelle, mikä mahdollistaa jätehuoltojärjestelmän kehittämisen edelleen.

3. Päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.

Alueella toimivat lietteentyhjennyspalvelujen tarjoajat ovat pääosin paikallisia pienyrittäjiä, ja nykyinen järjestelmä tukee heidän toimintaedellytyksiään. Kiinteistönhaltijan järjestämä kuljetus osaltaan mahdollistaa pienempien yritysten toiminnan jatkuvuutta, mikä ei välttämättä olisi mahdollista keskitetyn kilpailutuksen piirissä.

Toisaalta kartoituksen jälkeen tyhjennettävien kiinteistöjen määrä tulee kasvamaan, mikä luo mahdollisuuden jakamaan kunnan tyhjennyttävät kohteet alueittain osiin, jolloin useampi yritys voi osallistua tulevaan kilpailutukseen.

Yritysten toiminta on ollut pääosin vakaata, ja kuljetusten järjestäminen on tukenut paikallista elinkeinorakennetta. Järjestelmän joustavuus on tarjonnut yrityksille mahdollisuuksia sopeutua paikallisiin olosuhteisiin ja kysynnän vaihteluihin.

Vuonna 2023 ja 2024 alueella toimi pääasiallisesti yksi toimija. Yhtiön lietteen kuljetus toiminnan äkillinen lopettamispäätös aiheutti asukkaissa epävarmuutta, sillä osa heistä oli mieltänyt kyseisen

toimijan lietteenkuljetuksen kunnan järjestämäksi palveluksi.
Toimijan lietteenkuljetustoiminnan päättyminen kunnan alueella
vuoden 2024 lopussa synnytti kuitenkin alueelle uusia toimijoita,
mikä on lisännyt kilpailua ja parantanut palvelujen saatavuutta.

Valmistelija

Nimi: Heidi Ilmonen
Tehtävänimike: jätehuoltoneuvoja
Puh: 044 713 4536
Email: etunimi.sukunimi@sysma.fi

Nimi: Timo Lauri
Tehtävänimike: Tekninen johtaja
Puh: 044 713 4522
Email: etunimi.sukunimi@sysma.fi

Päätösehdotus

Sysmän kunnan toimintaympäristövaliokunta päättää asettaa
nähtäville kuljetusjärjestelmätarkastelun ajalle 21.11.-5.12.2025 klo
15.00 asti, jolloin asianosaisilla on mahdollisuus lausua asiasta. (JL
38 §)

Päätös

Toimintaympäristövaliokunta hyväksyi yksimielisesti ehdotuksen.